

Truva Savaşı

BÖLÜM 1

Yunan mitolojisinde, Truva'lı Paris'in Sparta Kralı Menelaus (Menelaos)'un karısı Helen'i kaçırması sonucunda Yunanların (Akaların) Anadolu'daki Truva kentine saldırmasını konu alan savaştır. Savaş, Yunan mitolojisi ve edebiyatında çok önemli bir yere sahiptir ve detayları Anadolu'lu ozan Homeros'un İlyada ve Odysseia adlı destanlarında anlatılmaktadır. İlyada, on yıl süren savaşın son bir aylık dönemini en ince ayrıntılarına kadar anlatırken Odysseia, Yunan komutanlardan Odysseus'un Truva'nın düşüşünden sonra vatani İthaka'ya yaptığı yolculuğunu dile getirir. Zeus, düzenlediği Peleus ile Thetis'in düğüne tanrıçalardan Eris'i davet etmez. Bunun üzerine Eris, düğüne altın bir elma göndererek, bunun "*en güzel tanrıçaya*" verilmesini ister. Athena, Hera ve Afrodit altın elmanın kime verilmesi gerektiği konusunda anlaşmazlığa düşünce Zeus, tanrıçaları Paris'e gönderir ve en güzel tanrıçayı Paris'in seçmesini ister. Paris altın elmayı Afrodit'e verir. Karşılığında Afrodit, "*tüm kadınların en güzeli*" olan Helen'i, Paris'e aşık eder. Paris, Sparta'yı ziyaretinde Helen'e aşık olur ve iki aşık birlikte Truva'ya dönerler. Kendilerine hakaret edildiğine inanan Yunanlar, Menelaus ve kardeşi Miken Kralı Agamemnon önderliğinde Aka ordusunu toplar ve Truva'ya bir sefer düzenler. Helen'in iade edilmesi ve kendilerine tazminat ödenmesi tekliflerine olumlu yanıt vermeyen Truvalılar ile uzun ve zorlu bir savaşa girerler. Truva'nın mitolojik bir kent olduğu düşünülürken, 1870 yılında Alman arkeolog Heinrich Schliemann tarafından başlatılan ve ikinci dünya savaşından önce Amerikan arkeolog Blegen tarafından gerçekleştirilen kazıların sonucu olarak, Çanakkale Boğazı'nın güney sahillerinde, Küçük Asya'nın kuzey batısındaki Troas bölgesinde bir sırtın üstünde bugünkü Çanakkale'nin birkaç kilometre güney batısındaki Hisarlık tepesinde dokuz kere yıkılıp yeniden kurulmuş çok eski bir şehir bulundu. Truva, deniz baskınlarından korunacak kadar içeride olmasına karşın Helespontos (Çanakkale) ile Karadeniz'i bağlayan ticaret yoluna hakim olacak kadar denize yakın bulunuyordu. Her yıkılışında yeniden yapılmış bu önemli ticaret şehrinde dokuz tabaka meydana çıkarıldı. Bunlardan MÖ 15-12. yüzyıla ait olan 6. tabaka, Homeros'un anlattığı Truva'dır. Homeros'un Truva Savaşı'nda bahsettiği kentin Yunanlar tarafından tahrip ediliş tarihi olarak ilk çağda MÖ 1184 yılı kabul edilir.^[1]

Hititler

MÖ 2000 yılının ortalarında Hisarlık tepesinin doğusunda kalan topraklar büyük Hitit İmparatorluğuna aitti. MÖ 1250 - 1220 yılları arasında krallığını sürdürmüş olan Hitit kralı IV. Tuthaliya'ya ait bir kaya anıtında 2 yer isminden bahsedilir - Wilusa ve Troas. Hititoloji bulgularına göre Truva (İlion), Hititlerin sözünü ettiği Wilusa kentidir. Böylece günümüzden üç bin yıl önce Truva'da Hititlerin yaşamış olduğu ortaya çıktı. Şehrin yeni bulunan bronz mührü eski Yunanca değildi, Anadolu'da binlerce sene önce konuşulan Luvi dilinde kazılmıştı. Toprağın metrelerce altından çıkarılan evler de Yunan özelliği taşıyorlardı; ve Anadolu'ya mahsustular.

Troya ve Helen

Sparta Kralı Tydareus'un kızlarından biri olan Helen, dünyanın en güzel kızlarından biri idi. Annesi Leda'dır. Zeus kuğu şekline girip Leda ile birleşmiştir. Bunun sonucunda Helen bir yumurtadan çıkmıştır.

Odysseus

Odysseus, Odisseas Penelope ile evli ve ondan Telemachus adlı bir oğlan çocuğuna sahiptir. Savaştan kaçınmak için deli taklidi yapar ve tarlasına tuz eker. Palamades ondan daha kurnaz çıkarak küçük oğlanı sabana koşar. Odysseus, kendine gelir oğlunu isteksizce öldürecektir. Akli başında olduğu gerçeğini açıklar ve savaşa katılır. Yunan edebiyatında önemli yere sahip olan

destanlar yüzyıllarca ağızdan ağza dolaşmış MÖ 700 yıllarında yazıya aktarılmıştır. Homeros'un İlyada'sı da bu dönemde ortaya çıkmıştır. Destanların yazıya alınmadan önce saraylarda aidoslar (şarkıcılar) tarafından dönemin çalgı aletleri olan forminks ve kitara eşliğinde okunulduğu bilinmektedir. Homeros halk efsanelerini ve öykülerini toplayarak iki büyük destanı ile sadece yunan edebiyatında değil, Batı dünyasında da ilk ve en büyük anıtsal yazı eseri olarak yerini almıştır.

Akhilleus

Akhilleus Yunan mitolojisine en çok konu olmuş kişidir. Homeros'un İlyada destanı aslında Truva Savaşı ile birlikte, Akhilleus'un destanıdır. Akhilleus Peleus ile Thetis'in oğludur. Thetis, Nerus'un kızı yani bir deniz tanrıçasıdır. At adamın yanında (Sentor) büyütülür ve eğitilir. Akhilleus az yaşasa da ünlü yaşamayı seçmiş ve bunun için Troia savaşına katılmaya karar vermişti. (Azra Erhat, Mitoloji Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 5.baskı, 1993) Akhilleus'un annesi bir tanrıça olduğu için, doğumunda kutsal sularla kutsanarak ölümsüzlük bahşedilmiş ancak suya batırılırken topuğundan tutulduğu için topuk su dışında kalmış ve yalnızca buradan öldürülebilmesi söz konusu olmuştur. Akhilleus zırh ve miğfer ile korunurken, açıkta olan az sayıdaki eklem yerlerinden biri olan topuğundan okla vurulana kadar ölümsüzlük (ya da silah işlemez) mitini almıştır. Günümüzde de ayak bileğinin arkasındaki tendona Aşil tendonu adı verilmektedir.

BÖLÜM 2

Akalar

Akalar Antik Yunanistan'da bir soydur. MÖ 2000 senesi başlarında kuzeyden ve doğudan göçen kavimlerin Yunanistan'daki Kar'larla birleşip kaynaşmasından doğmuş yeni bir soy olduğu yarımada kuzeyden güneyden geldikleri varsayılmaktadır. Avrupa'dan gelen İndrogermenlerle adalardan Yunanistan'a geçen Anadoluların kültür ile dil özelliklerini taşırlar. Grekçe öğeleri az eskicil Bir Yunanca konuşurlardı. MÖ 1600'dan sonra yüksek ve orijinal bir kültür yarattılar. Yunanistan'da birçok krallıklar kurdular. Bu krallıklar içinde çok yakın ve sık ilişkiler vardı. Zaman zaman çeşitli nedenlerle krallıklar arasında savaşlar meydana gelmiş, güçlü krallar krallıklara hâkim olmuş, arada deniz ötesi savaşlara çıkmışlardır. Lakin hiçbir zaman kent devletleri merkezi bir devlet çatısında birleştirilemedi. En büyük devletler bile derebeylik nitelikten kurtulamadı. Yazıyı bilirlerd. Dini yaşamlarında yaratıcı kültürden ölümler kültürü daha fazla yer tutardı. Ölümlerin farklı bir dünyada yaşadıklarına inanırlardı. Akaların siyasal anlamda en güçlü oldukları devir MÖ 1400-1200 seneleri arasındır. Bu devirde bütün Peloponnes'i içine alan büyük devletler kurdukları, devletler arasında sıkı kültür ve ticaret bağları geliştirdiler. Troia savaşları da Akaların komşu devletlere yayılmasının bir neticesidir.^[2]

Paris

Paris, Priamos'un eşi Hekabe'den doğan küçük oğludur. Kraliçe onu doğurmadan bir gün evvel rüya görür. Karnından çıkan bir alev Truva surlarını sarıp tüm şehri yangına çevirir. Falcılar bunu kötüye yorumlayarak doğacak çocuğun tüm şehrin yıkımına neden olacağını söylemişler. Bebek doğunca Priamos kurtlar kuşların yemesi için onu bir uşağı ile İda dağına bıraktırmış, ama bir dişi ayı Paris'i emzirmiş, sonra bir çoban onu bulmuş, kendi çocukları ile beraber büyötmüştür. Paris, İda dağında güzelliğı ve çalışkanlığı ile ünlü bir çoban olmuş sürülerine iyi baktığından ona koruyucu manasına gelen Alexsandros adını vermişler. O esnalarda Peleus ve Thetis'in Olimpos'ta yapılan düğün törenine kötü bir hadise çıkmasını diye kavga tanrıçası Eris davet edilmemiş. Buna sinirlenen Eris bir altın elmanın üstüne en güzeline diye yazarak atar Hera Athena ve Aphrodite'ten her biri en güzel tanrıçanın kendisi olduğunu iddia eder. Zeus en güzelini seçmek için her nedense Paris'i hakem olarak seçer ve Tanrıçaları rehber Tanrı Hermes ile İda dağına gönderir. Tanrıçaların her birisi Paris'e altın elma karşılığında bir bağışta bulunmaya söz verir. Hera Asya Krallığını, Athena sonsuz

zeka ve savaşta yenilmezliği, Aphrodite ise Spartalı Helen'in aşkını vaat etmiş. Paris elmayı Aphrodite vermiş o günden sonra da Helen'in aşkıyla yanıp tutuşmuş. Bu esnalarda Troya'da yarışlar düzenlenmektedir. Bu yarışların mükafatı yetiştirilmiş bir boğadır. Paris boğayla birlikte şehre gider yarışlara katılır ve birinci olur. Bunun üzerine kardeşleri onu kıskanırlar, öldürmeye yeltenirler. Kız kardeşi bilici Cassandra da onu tanımış ve Truva'nın felaketine neden olacağından onu hemen öldürmesini söylemiştir. Paris, Zeus tapınağına sığınmış. Babası Priamos ve annesi Hekabe öldükleri oğullarını o olduğunu anlayınca çok mutlu olmuşlar.

Truva Savaşı

Truva'da üst üste 19 katman farklı medeniyet kalıntısı var. Homeros, "*İlyada*"sında Troya savaşını detaylarıyla anlatmaktadır. Sözlü gelenekten yazıya MÖ 5. yüzyılda geçmiştir lakin nasıl geçtiğini bilemediğimiz gibi, metinde geç dönemde yapılan değişikliklerin tam amacını kestirmek bizim için zordur. Ama Homeros bir savaşın toprağı bereketli Troya'da olduğunu söylüyor. Şu çok ünlü Troya savaşının öyküsü ise kısaca şöyle ortaya çıkmıştır. Homeros'un İlyada isimli destanı Troya destanı ismini taşısa da orada Truva savaşı efsanesinin sadece bir kısmı anlatılmıştır. Efsaneye göre Truva şehri kral sülalesinin atalarından biri olan Tros tarafından kurulmuştur. Tros Zeus'un oğlu Dardanos'un torunudur. Tros'un torunu Laomedon Truva surlarını tanrı Apollon ile tanrı Poseidon'a inşa ettirmiştir. Asıl Truva savaşı efsanesinde Tros'un kendisi hiçbir rol oynamaz efsanedeki kahramanların babası Priamos Tros'un torunu Laomedon'un oğludur. Troya efsanesinin ana kahramanı Paris'tir.

Savaşın nedenleri

Paris, Truva Sarayında bir müddet yaşadıktan sonra Yunanistan'a, Sparta'ya gitmek üzere gemileri hazırlatır ve oraya gider. O esnalarda Sparta kralı olan Menelaos ve karısı güzel Helena'nın misafiri olur. Helen Sparta kralı Tyndros'un eşi Leda ve tanrı Zeus'un kızıdır. Helen büyür güzeller güzeli bir kız olur ve evlenme yaşına geldikten sonra kocası olarak Menelaos'u seçer. Menelaos büyük babası Katreus'un ölümü üzerine Girit'e gittiğinde Paris onun hazineleri ve bazı malları ile Helen'i kaçıtır. Menelaos karısının kaçırıldığı haberini alınca ağabeyi Mykenai kralı Agememnon'u yardıma çağırır. Önce savaş çıkmasın diye Menelaos ile beraber Truva'ya elçi gider. Lakin bu elçilik muvaffakiyetsizlikle sonuçlanır. Bunun üstüne Odysseus Truva savaşında Akaların en büyük kahramanı Akhilleus'u savaşa katılması için bulur getirir. Çünkü Akaların kahini Kalkhas eğer Akhilleus savaşa katılmazsa Truva'nın alınamayacağını söylemiştir. Ancak birçok Aka kralları gibi çok zorlu ve uzun süreceğı anlaşılan Truva Savaşı'na bu kahraman da katılmak istememiştir. Bu sebepten dolayı saklanmış lakin Odysseus onu saklandığı yerde bulmuş ve Aka ordularının toplandığı Aulis'e getirmiştir. Aka donanması buradan hareketle ilk seferde Mysia bölgesine çıkarma yapmıştır. Akalar Tros'a vardıklarını zannederek buralarda yağmaya başlamışlar ve yanlış yerde olduklarını fark ederek gemilerine binerek denize açıldılar. Akalar daha sonra tekrar Aulis'de toplanırlar ve sonunda Truva'ya varırlar.

BÖLÜM 3

Savaşın gelişimi

Tarihte tanıdığımız ilk büyük müsademe Batı dünyası ile Asya arasındaki ortaya çıkar. Akalar Truvalılarla hemen savaşa girmemiş fakat şehri kuşatmaya almışlardır. Dokuz yıl boyunca süre gelen kuşatma esnasında Akalar, Truva çevresindeki zengin bölge ve şehirlerin değerli silahlarını yağmalamak ile kalmamışlar ayrıca güzel genç kız ve kadınlarını kaçıarak komutanlar aralarında paylaşmışlardır. Daha sonrasında da iki ordu karşı karşıya gelmişlerdir. Paris, Menelaos ile teke tek savaşmayı ve savaşı kazananın Helen'i alması teklifinde bulunur ve teklifi kabul edilir. Menelaos savaş esnasında Paris'i yenmek üzereyken Tanrıça Afrodit Paris'i kurtarır. Bir diğer savaşçı olan Pandoros'un Menelaos'a bir ok atmasıyla iki ordu savaşmaya başlar. Birçok Truvalı, Akalı savaşçıları tarafından öldürülürler. Tanrılardan Athena, Aphrodite ve Ares de bu şiddetli savaşa katılır. Savaşamayacak kadar yaşlı olan Truva kralı Priamos'un büyük oğlu Hektor, bu korkunç savaşın

nl kahramanlarındandır. Onun görevi bir yandan savaşmak bir yandan da askerleri korumaktı. Hektor, Akaların Akhilleus'tan sonra en büyük kahraman olan Aias ile savaşır. Bu sırada ordugahın evresi Akalar tarafından bir sur ve hendek ile çevrilir. Bu durum savaşın Truvalılar lehine gerçekleşmesine olanak sağlamıştır. Akalı Patroklos ile Hektor arpışması sonucunda Hektor Batı sınırına kadar kovulur. Truvalıların Patroklos'u ldrmesi Akhilleus'u çok sinirlendirir ve Hektor zerine yrr. Hektor Akhilleus tarafından ldrlr. Akhilleus, Hektor'un cesedini toz toprak içerisinde sürükleyerek Truva surlarının içerisinde yedi defa dolaştırır. Bu işkence dokuz gün boyunca sürer. Amazonlar ve Etiopia kralı Memnon, Hektor'un ölümünden sonra Truvalılara yardıma gelirler. Hektor'un Patroklos ile savaşında, birçok kaynaktaki yukarıdakinden daha başka bir durum anlatılır. Asıl duello Akhilleus ile Hektor arasında olacaktır, fakat savaşmakta gerçek bir neden bulamayan ve aslında Truva savaşına isteksiz katıldığı ve savaş da bir türlü sona ermediği için rahatsız olan Akhilleus düelloya girmek istemez. Akhilleus'un kuzeni Patroklos'un ısrarlarına rağmen Akhilleus ikna olmaz. Bunun zerine Patroklos askerlerin moralinin düşmemesi için Akhilleus gibi görünmek için Akhilleus'un zırhını gizlice giyer ve düelloya gider. Dello esnasında Hektor zırhın içindekinin Akhilleus olmadığını anlar, çünkü hem zırh Patroklos'a oturmamıştır hem de Patroklos, Akhilleus kadar yetenekli değildir. Patroklos düelloda Hektor tarafından ldrlr. Menelaos lenin Akhilleus olduğunu zannederek hüzün içinde cesedin başına gidince ölenin Patroklos olduğunu anlar. Bu durumu Akhilleus'u çadırından çıkarmak için fırsat bilerek Patroklos'un cesedini Akhilleus'un çadırına götürür. En yakın dostu olan Patroklos'un öldürülmesi ile çılgına dönen Akhilleus, Truva kapılarına dayanarak yeniden bir düello talebinde bulunur. Hektor istemese de kabul etmek zorunda kalır. İki Truva kapılarının önünde düelloya başlar ve Akhilleus, Hektor'u öldürmeyi başarır. Hırsı geçmeyen Akhilleus, Hektorun cesedini Hektor'un Ajax ile olan dellosundan ödül olarak aldığı kemerle atlı arabasına bağlar ve 9 gün boyunca Truva surları etrafında Hektor'un cesedini sürükleyerek paramparça eder. Savaşın seyrini bu dönüm noktası değiştirmeye başlamıştır. Çünkü başkomutan olan Hektor'un düşüşü Truva tarafında derin bir moralsizliğe sebep olur. Kafkaslardaki Amazon krallığının kraliçesi, Hektor'un teyzesi olan Penthesileia'dır. Hektor'un düşüşünün ardından Truva'ya destek için gelir ve savaşa katılır. Savaşta Akhilleus, Penthesileia'yı öldürür. lmnn ardından (kimi kaynaklara göre) Akhilleus'un tecavüzüne uğrar, (kimi kaynaklara göre ise) Akhilleus onu öldürdükten sonra ona aşık olur. Paris bir ok ile Akhilleus'un ölümünü getirene kadar yapılan diğer savaşlarda genel olarak karşılıklı kayıplarla ve Truva'lıların aleyhine sonuçlarla devam eder. Truva atı olayı Akhilleus'un ölümünden sonra gerçekleşir ve Truva yerle bir edilir.

Savaşın sonuçları

Savaş bu şekilde on yılını doldurduğu halde uzayıp gitmeye devam etmektedir. Akhilleus'un oğlu Neoptolemos katılırsa savaşın sona ereceği şekilde çıkan bir söylenti sonucunda o da savaşa katılmıştır ancak savaş bitmemiştir. Bunun zerine Odysseus Truva atı fikrini ileri sürer. Epeios bu tahta atı yapar ve Truva kapıları önüne bırakılır. En iyi Aka kahramanı Neoptolemos bu tahta atın karnında saklanmıştı. Aka ordusu ve casus Sinon'un planı sayesinde Truva şehrine girerler ve şehir ateşe verilir. Priamos'u ve sağ kalan öteki oğullarını öldürürler. Hektor'un oğlu Astyanaks Neoptolemos tarafından surlardan aşağıya atılır. Truva kadınları ve çocukları esir alınır. Paris, Akhilleus'un oğlu Neoptolemos tarafından Helen'i korumak isterken ldrlr. Savaşın sonunda Menelaos Helen'i alarak Spartaya döner. Savaş ganimeti olarak Neoptolemos, Hektor'un karısı Andromache ile evlenir.